

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในเรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับ และความพึงพอใจของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร กับพฤติกรรมกาเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพ มหานครกับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

3. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพ มหานคร กับความพึงพอใจในเนื้อหาการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมกับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมกับความพึงพอใจในเนื้อหาการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักเรียนชาย และหญิง ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 และ ป.6) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน รวม 400 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่าง แบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวนสังกัดละ 5 โรงเรียนแล้วใช้วิธีการกำหนดสัดส่วน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้น ป.5 และ ป.6 กลุ่มตัวอย่างละ 40 คน / 1 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม

การประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การหาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^x for Window (Statistical Package For The Social Sciences) เพื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้ค่าทางสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร พฤติกรรมกาเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ความพึงพอใจในรูปแบบและเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอแนะที่มีต่อรายการสิ่งแวดล้อม และทำการทดสอบสมมติฐาน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient), t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) เพื่อทดสอบสมมติฐานดังนี้

- สมมติฐานที่ 1** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน
- สมมติฐานที่ 3** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน
- สมมติฐานที่ 4** พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก
- สมมติฐานที่ 5** พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

จากการสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครจำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็น จำนวน 200 คน และเป็นนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นจำนวน 200 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพศชายเท่ากับเพศหญิง คือ 200 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 9-13 ปี โดยเด็กที่มีอายุ 11 ปี มีจำนวนมากที่สุด ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวนชั้นละ 200 คน อาชีพของบิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ด้านการศึกษาของบิดาและมารดาจบระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า โดยมีรายได้ครอบครัวต่อเดือนส่วน

ใหญ่มากกว่า 12,000 บาท ในขณะที่เด็กได้รับเงินไปโรงเรียนเป็นรายวันส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21-40 บาท มากที่สุด

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับชมสื่อโทรทัศน์

ในวันธรรมดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่เปิดรับชมรายการต่างๆ ทางสื่อโทรทัศน์ในวันศุกร์ โดยที่จะเปิดช่วงเวลาหลังช่วงประมาณ เวลา 20.30 - 22.00 น. และจะได้ชมวันละประมาณ 3-4 ชั่วโมง แต่ถ้าเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์เด็กจะเปิดรับชมสื่อโทรทัศน์ในวันเสาร์ ช่วงเวลาที่นิยมเปิดคือ ช่วงเช้า ประมาณเวลา 05.30 - 10.00 น. และ จะได้ชมวันละประมาณ 5-6 ชั่วโมง สถานีโทรทัศน์ที่เด็กนิยมชมเป็นประจำได้แก่ ช่อง 3 รองลงมาคือช่อง 7 และ ช่อง 9 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

กลุ่มตัวอย่าง ชอบชมรายการเจ้าขุนทอง เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือที่มีเพื่อน และบันทึกน้อยตามลำดับ โดยจะชมรายการสิ่งแวดล้อมเฉพาะเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาในการชมประมาณ 16-30 นาที ส่วนเหตุผลสำคัญในการชมรายการสิ่งแวดล้อม เพราะได้รับความรู้และสาระประโยชน์ รองลงมาคือ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ตามลำดับ

ทั้งนี้เด็กชอบ เรื่องหรือเนื้อหาที่เสนอในรายการสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับที่ 1 ส่วนชอบเป็นอันดับที่ 2 คือ รูปแบบที่น่าสนใจ และอันดับที่ 3 คือ มีเวลาดูในช่วงรายการออกอากาศ

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า เด็กมีความพึงพอใจในรูปแบบของละคร สารคดี และวาไรตี้ อยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในรูปแบบของข่าว รายการตอบปัญหา และสัมภาษณ์พูดคุย

สำหรับเหตุผลที่เด็กพึงพอใจในรูปแบบ จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสรุปได้ดังนี้

เหตุผลที่ได้รับความพึงพอใจในระดับสูง คือ ได้รับความรู้มาก ได้เห็นภาพวิถีธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ไม่น่าเบื่อ ช่วยเสริมสร้างความรู้ สติปัญญา น่าเชื่อถือดี ได้รับข่าวสารเร็วทันเหตุการณ์ ได้ฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ เบาดี ดูง่าย มีดาราศิลปินมาแสดง และสอดแทรกความรู้โดยไม่รู้ตัว สำหรับเหตุผลที่ว่าไม่เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่มากจนเกินไป ได้มีส่วนร่วมในการตอบปัญหา และดูไม่เป็นทางการเพราะเป็นการพูดคุยกันมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจที่มีต่อเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อเนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า เด็กมีความพึงพอใจในเนื้อหา เกี่ยวกับ สัตว์ป่า ป่าไม้ ป่าปลูก แหล่งน้ำ ตามธรรมชาติ แร่ธาตุ พลังงาน ทรัพยากรดิน ประมง ป่าชายเลน สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและมนุษย์ (คุณภาพชีวิต การให้การศึกษา อบรม) อยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในเนื้อหาเกี่ยวกับ ชยะมูลฝอย น้ำเน่า น้ำเสียในแม่น้ำลำคลอง อากาศเป็นพิษ ควันดำ มลพิษทางเสียง และสารพิษ สารเคมี

สำหรับเหตุผลที่เด็กพึงพอใจในเนื้อหา จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย สรุปได้ดังนี้

เหตุผลที่ได้รับความพึงพอใจในระดับสูง คือ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีประโยชน์ได้รับความรู้ เป็นเรื่องเข้าใจง่ายไม่สลับซับซ้อน เป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดต้องรีบแก้ไข และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองปฏิบัติได้เลย

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ในปัจจุบันเด็กส่วนใหญ่มากกว่าครึ่ง มีความคิดเห็นว่ามีรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำนวนพอดีแล้ว โดยที่เด็กต้องการให้พิธีกรรายการมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่และเด็กดำเนินรายการร่วมกันมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวหุ่น/ตัวการ์ตูน และเป็นผู้ใหญ่ ตามลำดับ

สำหรับวันและเวลา ในการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมที่เด็กต้องการคือ เด็กต้องการให้มีรายการสิ่งแวดล้อมในวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ อยากให้มีทุกวัน และวันจันทร์ถึงศุกร์ตามลำดับ โดยที่ต้องการให้รายการสิ่งแวดล้อมเผยแพร่ออกอากาศในช่วงเช้ามากที่สุด รองลงมาคือ ตอนเย็น และตอนกลางวันตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

จากผลการทดสอบ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

4. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

5. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพบิดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

6. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพมารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมของบิดามารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันคือ กลุ่มที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท กับกลุ่มที่มีรายได้รวมสูงกว่า 20,000 บาท

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

9. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

จากผลการทดสอบ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

3. กลุ่มตัวอย่าง ป.5 กับ ป. 6 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

4. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

5. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพบิดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

6. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพมารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมของบิดามารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของบิดาแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

เมื่อใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันคือ กลุ่ม ปวช. หรือ ปวส. หรืออนุปริญญา กับกลุ่มจบชั้นประถม, กลุ่ม ปวช. หรือ ปวส. หรืออนุปริญญา กับกลุ่มปริญญาตรี หรือสูงกว่า และกลุ่มจบชั้นมัธยมกับกลุ่มปริญญาตรี หรือสูงกว่า

9. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่น่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

จากผลการทดสอบ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

3. กลุ่มตัวอย่าง ป.5 กับ ป. 6 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

4. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

5. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพบิดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

6. กลุ่มตัวอย่างที่อาชีพมารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้รวมของบิดามารดาต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของพ่อแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

9. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาของแม่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากผลการทดสอบ พบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผลจากการทดสอบ พบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 5

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถแยกอภิปรายได้ดังนี้

พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5 และ ป.6) ส่วนใหญ่จะเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กระดับต่ำ โดยใช้เวลาในการรับชมประมาณ 16-30 นาทีต่อครั้ง ซึ่งเหตุผลสำคัญในการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมก็คือ ได้รับความรู้ สารประโยชน์ และเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนเหตุผลรองในการเปิดรับชม คือ เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และนำความรู้ที่ได้ไปช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ดังเช่นงานวิจัยของภัทนิดา พันธุ์มเสน (2536) ที่ได้ศึกษาการเปิดรับสื่อมวลชนของนักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนบุรี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนเมื่อต้องการพักผ่อน เพราะยามที่ทำการบ้านจะรู้สึกเครียด และปวดหัว ดังนั้นจึงเปิดรับสื่อมวลชนโดยคาดหวังว่าจะทำให้อาการดีขึ้น และยังพบว่าสิ่งที่นักเรียนคาดหวังจากการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อม คือ เป็นรายการที่ได้รับความรู้ มีสาระประโยชน์ ใน

เรื่องของสาระประโยชน์นี้ จิยากร เสสเวช (2539) ได้ศึกษาการคาดหวังจากรายการโทรทัศน์ของผู้ชม พบว่า มีรายการ 2 ประเภท ที่ผู้ชมต้องการคือ

1. รายการต้องมีสาระประโยชน์และความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้
2. รายการต้องมีความบันเทิง สนุกสนาน หรือรู้สึกผ่อนคลายจากปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เหตุผลในการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิยากร เสสเวช

เมื่อพิจารณาลักษณะของการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียน จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมเฉพาะเรื่องราวที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ในกรณีรายการสิ่งแวดล้อมทั้งรายการหรือบางตอนไม่มีสาระ ไม่มีประโยชน์ ก็จะไม่ชม กลุ่มตัวอย่างบางส่วนจะตั้งใจชมตลอดรายการ หรือจะเปิดรับชมก็ต่อเมื่อไม่มีรายการใด ๆ ที่น่าสนใจที่จะชมอีกแล้ว จึงจะมาชมรายการสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนได้จัดอันดับความชอบ ความสนใจในรายการสิ่งแวดล้อม โดยจัดอันดับให้เรื่อง/เนื้อหาที่เสนอในรายการเป็นอันดับ 1 มีจำนวนมากที่สุด ส่วนอันดับ 2 คือรูปแบบที่น่าเสนอ และอันดับ 3 คือ มีเวลาดูในช่วงรายการออกอากาศ

จากที่ได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับชมเพราะได้รับความรู้ สาระประโยชน์จากเนื้อหา/เรื่องที่น่าเสนอ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะสนับสนุน สอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันเอง

สำหรับรายการที่มีเนื้อหาสิ่งแวดล้อมสอดแทรกอยู่ในรายการเด็ก ที่มีนักเรียนเปิดรับชมมาก 3 อันดับแรก คือ เจ้าขุนทอง ที่มีเพื่อน และบัณฑิตน้อย ตามลำดับ

ซึ่งจะเห็นว่า ทั้ง 3 รายการมีรูปแบบรายการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในรายการ เช่น ร่วมการแสดง เล่นเกม แข่งขันตอบปัญหา เป็นต้น สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่จะได้มีส่วนร่วมในรายการ ดังเห็นได้จากผลการศึกษาของชาญ จันทรเจียวใช้ (2521) สันหัตทองรินทร์ (2533) และศศิธร พวงผกา (2535) ที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กต้องการร่วมกิจกรรมในรายการ โดยเฉพาะผลการศึกษาของวไลรัตน์ พูนวดี (2535) สังเกตพบว่า รายการเด็กที่มีช่วงเวลาของการตอบคำถาม เด็ก ๆ จะชอบมาก หากเป็นคำถามที่เด็กตอบได้ก็จะแข่งขันกันตอบกับเพื่อน หากตอบถูกก็จะปรบมือให้กับตัวเอง และอรทัย ศรีสันติสุข (2525) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องคำนึงในการจัดรายการสำหรับเด็กว่า ควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมรายการเพื่อให้เด็กได้แสดงออก และควรให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการ

ความพึงพอใจในรูปแบบของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากกรอบในการศึกษาที่จำแนกรูปแบบของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ สารคดี วาไรตี้ รายการตอบปัญหา ข่าว สัมภาษณ์ พุดคุย และละคร ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมนั้น เด็กพึงพอใจรายการในรูปแบบของละครมากที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนราภรณ์ อัจฉริยะกุล (2533) ได้กล่าวถึง หลักการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กไว้ว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7-12 ปี เป็นวัยที่ต้องการจะแสดงความสามารถในการเคลื่อนไหวมากขึ้น จึงมักชอบเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ ๆ ไม่ชอบอยู่หนึ่ง ชอบเล่น รุนแรง ขยายความสนใจไปสู่โลกภายนอก ชอบสร้างจินตนาการ สร้างโลกของตนเอง ต้องการเป็นที่ยอมรับ ต้องการความรัก ความใกล้ชิดผูกพัน

วัตถุประสงค์ของการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัย 7-12 ปี จึงมักมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นความบันเทิงที่แฝงความตื่นเต้นเร้าใจ ผจญภัย นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องสอดแทรกการปลูกฝังความรู้ และทัศนคติบางอย่างที่ละเล็กละน้อย รูปแบบการนำเสนอจึงนิยมรูปแบบละครมากกว่าการเล่าเรื่อง มีพระเอก ผู้ร้าย โดยการสอดแทรกความรู้ ความเก่งกาจสามารถ ความดี เพื่อสอนให้จดจำแบบอย่าง และนำไปปฏิบัติตาม

รูปแบบของสารคดี และวาไรตี้ เป็นรูปแบบที่เด็กมีความพึงพอใจในระดับรองลงมาตามลำดับ จากรูปแบบของละคร อันเนื่องมาจากการเริ่มมีความสนใจในสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเด็กมีพัฒนาการทางด้านความคิดเพิ่ม ซึ่งการนำเสนอรายการในรูปแบบของสารคดีเป็นประโยชน์แก่เด็กในแง่มุ่งให้ข่าวสารแก่เด็ก ซึ่งตอบสนองกับความต้องการการติดต่อ เพื่อรับข่าวสารความรู้ (Kazt, 1973 อ้างถึงในยุบล เบ็ญจรงค์กิจ : 2534)

สำหรับรูปแบบวาไรตี้ เป็นรูปแบบที่สามารถสอดแทรกเนื้อหาได้หลากหลายและไม่จำกัด สามารถตอบสนองพฤติกรรมของเด็กได้ดี เนื่องจากเด็กในวัยนี้ชอบเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ (นราภรณ์ อัจฉริยะกุล, 2533) การจัดชอยช่วงรายการออกเป็นช่วงสั้น ๆ 3-5 นาที แต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน สามารถทำให้เด็กสนใจในเนื้อหาของรายการได้ เพราะเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกเบื่อและเบี่ยงเบนความสนใจ รายการก็มีการเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาเสนอเป็นช่วงใหม่ ทำให้รายการเกิดความน่าสนใจตลอดเวลา

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า เหตุผลที่เด็กมีความพึงพอใจในรูปแบบต่าง ๆ นั้น เพราะว่าทำให้ได้เห็นภาพวิว ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ช่วยเสริมสร้างความรู้ สติปัญญา และได้รับข่าวสารเร็วทันเหตุการณ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิดา ชำนาญมนต์ (2539) ที่ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรายการสารคดี "ทุ่งแสงตะวัน" กล่าวคือ เด็กในเขตกรุงเทพมหานครจะชอบบรรยากาศ และวิวสวย ๆ ในรายการ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเด็กในกรุงเทพมหานครจะไม่ค่อยได้เห็นวิวสวย ๆ ที่เป็นธรรมชาติมากนัก เพราะในกรุงเทพมหานครจะมีแต่ป่าคอนกรีตเป็นส่วนใหญ่

ความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากกรอบในการศึกษาที่จำแนกเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ออกเป็น 14 ประเภท ได้แก่ สัตว์ป่า ป่าไม้ ปศุสัตว์ ชยะมูลฝอย น้ำเน่าเสียในแม่น้ำลำคลอง อากาศเป็นพิษ มลพิษทางเสียง สารพิษสารเคมี แหล่งน้ำตามธรรมชาติ แร่ธาตุและพลังงาน ทรัพยากรดิน ประมง ป่าชายเลน สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (ชนบทธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม) และมนุษย์ (คุณภาพชีวิต การให้การศึกษา อบรม) ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ป่า เป็นเนื้อหาที่เด็กชอบและมีความพึงพอใจมากที่สุด ดังงานวิจัยของรัชนิดา ชำนาญمند (2539) กล่าวว่า ควรนำเสนอเรื่องราวสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับสัตว์ เพราะธรรมชาติของเด็กจะชอบสารคดีสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับสัตว์ รองลงมาคือ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ตามลำดับ โดยได้ให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีประโยชน์ได้รับความรู้ และเป็นเรื่องเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน ตามลำดับ

เนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก จะเห็นว่ามีเป็นจำนวนมาก หลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ผลิตรายการควรทำการศึกษาถึงความสนใจ ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อเนื้อหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นพื้นฐานในการนำเสนอ

เนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของเด็ก นอกจากใช้วิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสรุปถึงความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของเด็กแล้ว การเลือกนำเสนอเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อม ยังเลือกนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ผลิตรายการคิดว่าเป็นเรื่องที่เด็กควรจะรับรู้ เพราะอาจจะเห็นว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อไปในอนาคต จึงควรปลูกฝังทัศนคติที่ดี และถูกต้องในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กปฏิบัติตามในที่สุด

สรุปได้ว่า เนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก นอกจากที่ผู้ผลิตต้องการผลิตให้ตรงกับความต้องการของเด็กแล้ว ยังมีเนื้อหาบางเรื่องที่ผู้ผลิตมีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่เด็กควรได้มีโอกาสรับรู้ จึงมีการนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้เพิ่มเติมเข้าไปอีกด้วย

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

เพศ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งยืนยันสมมติฐาน โดยที่นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียนชาย อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงในสังคมมีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนชายมีกิจกรรมที่สามารถ

ทำให้เกิดความสนุกสนานบันเทิง ได้หลายรูปแบบมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีข้อจำกัดในการแสดงออก หรือการทำกิจกรรมนอกบ้านมากกว่า ทำให้นักเรียนหญิงใช้เวลาว่างของตนในการเปิดรับสื่อมากกว่านักเรียนชาย

- อายุ** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน เนื่องจากช่วงอายุที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น มีช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่าง
- ระดับการศึกษา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน เนื่องด้วยกลุ่มนักเรียนที่ทำการศึกษานั้น เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายทั้งหมด จึงไม่มีความแตกต่างกัน
- โรงเรียนในสังกัด** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน เพราะนักเรียนต่างก็มีวุฒิภาวะใกล้เคียงกัน จึงเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อของเด็กนักเรียนของสันต์นที ประยูรรัตน์ (2535) พบว่า นักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีการเปิดรับสื่อมวลชนไม่ต่างกัน
- อาชีพบิดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่า อาชีพของบิดาไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะตัดสินใจให้บุตรเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ
- อาชีพมารดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มารดามีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่า อาชีพของมารดาไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจให้บุตรเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ เช่นกัน
- รายได้รวมของบิดามารดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามารดามีรายได้รวมต่างกัน มีพฤติกรรมเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กต่างกันอย่างไร

นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งยืนยันสมมติฐานโดยนักเรียนที่มีรายได้รวมของครอบครัว สูงกว่า 20,000 บาท มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมากกว่า นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวระหว่าง 10,001-20,000 บาท อาจเป็น เพราะว่ามีโอกาสบริโภคสื่อและได้รับชมสื่อมากกว่านักเรียนกลุ่มรายได้ ครอบครัวน้อย เพราะต้องใช้เวลาในการช่วยบิดามารดาทำงานหารายได้ ซึ่งทำให้เวลาที่เปิดรับข่าวสารต่าง ๆ น้อยลง หรือบิดามารดาอาจจะไม่ได้ให้ ความสนใจในประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม เพราะต้องทำงานหนัก กลับมาบ้าน จึงอยากดูรายการบันเทิงมากกว่า

การศึกษาของบิดามารดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดาและมารดามีการศึกษา ต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน อาจจะเป็นเนื่องจากโดยเฉลี่ยข้อมูลการศึกษาของบิดา มารดามีความใกล้เคียงกันมาก

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะ ประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอ รายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

เพศ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบ ของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ซึ่งยืนยันสมมติฐานโดยที่นักเรียนหญิงมีความพึงพอใจในรูปแบบของ รายการสิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียนชาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ 1 กล่าวคือ เมื่อนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมากกว่า นักเรียนชาย ดังนั้น จึงทำให้มีโอกาสได้รับชมรายการมาก ซึ่งทำให้มีความพึง พอใจในรูปแบบของรายการสิ่งแวดล้อมที่มากกว่านักเรียนชาย

อายุ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบ ของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยัน สมมติฐาน อาจจะเป็นได้ที่ว่า นักเรียนที่มีช่วงวัยและอายุที่ใกล้เคียงกัน จึงมี ความพึงพอใจในรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมคล้าย ๆ กัน

- ระดับการศึกษา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน เนื่องด้วยกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ป.5 และ ป.6 นั้น ใกล้เคียงกันมาก ความคิดทัศนคติ และความพึงพอใจในรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมจึงค่อนข้างจะเหมือนกัน
- โรงเรียนในสังกัด** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างมีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งยืนยันสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ มีสภาพแวดล้อม สภาพสังคมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเพื่อนจะมีบทบาทต่อเด็กวัยนี้เป็นอย่างมาก จะชอบคิด ชอบทำตามเพื่อน เป็นผลทำให้ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน
- อาชีพบิดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่า อาชีพของบิดาไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะตัดสินใจให้บุตรเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ
- อาชีพมารดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มารดามีอาชีพต่างมีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่า อาชีพของมารดาไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจให้บุตรเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ เช่นกัน
- รายได้รวมของบิดามารดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามารดามีรายได้รวมต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่าความพึงพอใจของบุตรที่มีต่อรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ของครอบครัว
- การศึกษาของบิดา** นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งยืนยันสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะว่า ในสังคมปัจจุบันของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งสามีและภรรยา จำเป็นที่จะต้องช่วยทำมาหากิน เพื่อความอยู่รอดของครอบครัวตน ยิ่งถ้าสามีภรรยาทำงานนอกบ้านด้วยแล้ว เมื่อกลับมาถึงบ้านตอนเย็น ภรรยาก็ต้องมีหน้าที่ในการทำงานในบ้าน อาทิเช่น ประกอบอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า สามีจึงมีบทบาทในการเลี้ยงดู สั่งสอน ให้คำแนะนำแก่บุตรมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ถ้าบิดาของนักเรียนมีระดับการศึกษาที่ต่างกันจึงค่อนข้างมีบทบาทในการชี้แนะให้บุตรมีความพึงพอใจในรูปแบบรายการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันได้

การศึกษาของมารดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มารดามีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในรูปแบบของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐานเพราะมารดาจะไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในการชี้แนะบุตร เนื่องมาจากต้องมีการปฏิบัติงานทั้งนอกบ้านและในบ้าน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

เพศ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกัน ชอบเนื้อหาสิ่งแวดล้อมคล้าย ๆ กัน โดยจะดูในเรื่องที่น่าสนใจและมีประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิยากร เสสะเวช (2539) ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว

อายุ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่มีช่วงวัยและอายุที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มีความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมคล้าย ๆ กัน ไม่แตกต่างกันมากนัก

ระดับการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจ

ในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนสำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน เนื่องด้วยกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ป.5 และ ป.6 นั้น ใกล้เคียงกันมาก ความคิดทัศนคติ และความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมจึงค่อนข้างจะเหมือนกัน

โรงเรียนในสังกัด นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างมีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนสำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งยืนยันสมมติฐาน สอดคล้องกับเหตุผลที่กล่าวไว้ในสมมติฐานที่ 2 ที่มีตัวแปรเป็นโรงเรียนในสังกัด

อาชีพบิดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนสำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

อาชีพมารดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มารดามีอาชีพต่างมีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนสำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

รายได้รวมของบิดามารดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดามารดามีรายได้รวมต่างกัน มีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนสำหรับเด็กไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

การศึกษาของบิดามารดา นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่บิดาและมารดามีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในเนื้อหาของการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่ยืนยันสมมติฐาน

พอสรุปได้ว่า อาชีพบิดามารดา รายได้รวมของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจของบุตรในเรื่องของเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความชอบ ความสนใจส่วนตัว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบิดามารดา

ดังนั้น แสดงว่าในสมมติฐานที่ 3 ลักษณะประชากรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดต่างกันกล่าวคือ โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มี

ความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน สำหรับลักษณะประชากรด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งยืนยันสมมติฐานที่ 4 นั้น แสดงว่า นักเรียนที่เปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมในระดับมากจะมีความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมในระดับมากด้วยเช่นกัน และในทำนองเดียวกับนักเรียนที่เปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมในระดับน้อยก็มีความพึงพอใจในรูปแบบการนำเสนอรายการสิ่งแวดล้อมในระดับน้อยด้วย

สมมติฐานที่ 5 พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งยืนยันสมมติฐานที่ 5 นั้น แสดงว่า นักเรียนที่เปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก จะมีความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมในระดับมากด้วยเช่นกัน และในทำนองเดียวกันนักเรียนที่เปิดรับรายการสิ่งแวดล้อมในระดับน้อย ก็มีความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อมในระดับน้อยด้วย

จากสมมติฐานที่ 4 และ 5 ทั้งพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบและเนื้อหาของรายการสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามแนวทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก ซึ่งผู้รับสารในที่นี้หมายถึงเด็กนักเรียน จะเป็นผู้เลือกเปิดรับรายการที่สนองตอบความต้องการและให้ความพอใจแก่ตน

นอกจากนี้ อาจเนื่องมาจากรายการสิ่งแวดล้อมได้ให้ข้อมูลข่าวสาร หรือความบันเทิงได้ตรงกับสิ่งที่เด็กคาดหวังไว้ ทำให้เด็กมีความพึงพอใจเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาร์ล

แอตคิน (Charles Atkin, 1973) ได้สรุปว่า ในการเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชน ตำราวงวัลตอบ แทนคือการได้รับข่าวสาร หรือความบันเทิงที่ต้องการสูงกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลย่อมแสวงหา ข่าวสารนั้น กล่าวคือ บุคคลจะเลือกรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ มีผลตอบแทน เช่น การได้รับข่าวสาร หรือความบันเทิงที่ต้องการ

นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าพฤติกรรมกาเปิดรับสารของเด็กเป็นผลมาจากกระบวนการทาง สังคมและพัฒนาการทางจิตวิทยาของเด็กเอง โดยเด็กจะเป็นผู้กำหนดว่าจะเลือกรับสารเพื่อตอบสนองความต้องการจากสื่อใดบ้าง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของไรท์ (Wright, Charles R., 1927) สรุปได้ว่า คนจะเลือกรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาที่เขาคิดว่าน่าสนใจที่สุด ดังนั้น การที่เด็กซึ่งเป็นผู้รับสารของรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก จะเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและเหตุผลในการเปิดรับชม ตลอดจนการนำสิ่งที่ได้รับจากการชมรายการสิ่งแวดล้อมไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่จะมีโอกาสเปิดรับชมในวันศุกร์ ช่วงเวลาหลังข่าว (20.30-22.00 น.) และวันเสาร์ ช่วงเช้า (5.30-10.00 น.) นั้น จะเห็นได้ว่าการเปิดรับชมสื่อโทรทัศน์ในวันธรรมดาของเด็กเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก ทั้งวันและเวลา ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า เรียนพิเศษ การจราจรติดขัด กลับบ้านพร้อมคุณพ่อคุณแม่ที่ทำงานนอกบ้าน ดังนั้น ผู้ผลิตรายการสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กและนักวางแผนสื่อ จึงควรคำนึงในเรื่องดังกล่าวนี้ด้วย เพื่อให้รายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จะเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับต่ำ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบ เนื้อหาของรายการไม่น่าสนใจ ไม่มีเวลาชม หรือเป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้ผลิตรายการและองค์กรเอกชนไม่มึงงบประมาณเพียงพอในการผลิตรายการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ ดังนั้น จึงอยากให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการสนับสนุนการใช้สื่อโทรทัศน์ให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมกับเด็กนักเรียน

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้ผลิตรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรมีการนำเสนอรูปแบบของรายการเป็นประเภทละคร เพราะเด็กในวัยนี้ชอบสร้างจินตนาการ การผจญภัย และความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งสามารถสอดแทรกการปลูกฝังความรู้ และทัศนคติบางอย่างที่ละเอียดละน้อยได้ และควรนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสัตว์ หรือความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสัตว์

4. หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม น่าจะได้นำผลจากการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อผลิตรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่เด็ก

5. ผู้ปกครองของเด็กควรจัดเวลาและชี้แนะให้เด็กเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการของเด็ก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของเด็กในเขตชนบทที่มีต่อรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของเด็ก 2 กลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ให้ตอบสนองความต้องการของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม

2. ควรมีการศึกษาการใช้ประโยชน์จากการชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพราะจากผลการวิจัยบางส่วนพบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันของเด็ก ก็ไม่ได้ทำให้ความพึงพอใจในรายการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จึงน่าจะมีปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อความพึงพอใจ

4. ควรมีการศึกษาการผลิตรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก ประเภท Documentary โดยสอดแทรกความบันเทิงเข้าไปในเนื้อหาของรายการ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจให้มากยิ่งขึ้น